UNIVERSITETET
I OSLO

Norges forskningsråd
Postboks 564
1327 LYSAKER

Dato: 28.10.2024
Deres ref.:
Vår ref.: 2024/17853 VIBEKAL

Forskningsrådet - Ny porteføljeplan for muliggjørende teknologier - UiOs innspill

UiO vil få takke for muligheten til å gi innspill til Forskningsrådets nye porteføljeplan for muliggjørende teknologier. UiO har forberedt sitt innspill ved å involvere enhetene gjennom diskusjon i Forskningskomiteen og Innovasjonsrådet, samt at enhetene har hatt mulighet for å sende skriftlige innspill.

UiOs viktigste innspill er:

- Fokuset på forskningskvalitet og betydningen av grunnforskning støttes og kan forsterkes ytterligere
- Humanioras, juridisk og samfunnsvitenskapenes rolle bør sterkere inn i endelig plan
- Betydning av forskningsinfrastruktur for forskning og innovasjon på muliggjørende teknologier bør komme bedre fram
- Tematisk føring på bærekraftig og demokratisk samfunnsutvikling – hvordan følges dette opp?
- Ansvarlig teknologiutvikling – mer nyansert samt vektlegge nordisk samarbeid
- Porteføljeområde med rask utviklingstakt hvor kobling til forskningsmiljøer er særlig viktig
- Tydeliggjøre hvordan de ulike porteføljestyrene samarbeider

UiOs innspill mer utfyllende

1) **Fokuset på forskningskvalitet og betydningen av grunnforskningen støttes og kan forsterkes ytterligere**
   Behovet for forskningskvalitet samt betydningen av grunnforskningen for radikal innovasjon og at dette skal bidra til å flytte forskningsfronten er godt beskrevet i nåværende plan. UiO støtter formuleringene som ligger inne, og mener dette bør gjenspeiles i endelig porteføljeplan for Forskningssystemet siden den planen er en porteføljeplan på tvers av øvrige porteføljer.

   Betydningen av grunnforskning som grunnlag for teknologiutvikling kan komme enda tydeligere fram i endelig plan. De muliggjørende teknologiene er umodne teknologier, og grunnleggende forskning og anvendt forskning bør gå hånd i hånd. Grunnleggende forskning vil bidra til ytterligere teknologiutvikling samtidig som det vil være krevende å nyttiggjøre seg mulighetene teknologiene gir om man ikke er eksellent i det grunnleggende. Denne sammenhengen er viktig, og dette er aspekter UiO savner og mener bør komme tydelig fram i den endelige planen.

   UiO støtter virkemidler som sentre med vekt på langsiktig forskning, men savner virkemidler mellom grunnleggende (lavere) og høyere (mer anvendte) TRL-nivåer. UiO vil også få påpeke at det er stort innovasjonspotensiale fra grunnforskning innenfor muliggjørende teknologier, også direkte fra grunnleggende forskning idet innovasjonsprosesser også er ikke-inkrementelle.

Rektor

Postadresse:
Postboks 1072 Blindern
0316 OSLO

Besøksadresse:
Lucy Smiths hus,
Problemveien 7

Tlf: +47 22 85 50 50
Faks:
E-post:
postmottak@admin.uio.no
http://www.uio.no/
Org.nr.: 971 035 854

2) **Humanioras, juridisk og samfunnsvitenskapenes rolle bør sterkere inn i endelig plan**
UiO ønsker å påpeke betydningen av samfunnsmessige og etiske konsekvenser ved bruk av teknologiene, og at dette er viktig for den videre teknologiutviklingen og bruken av muliggjørende teknologier. Humaniora, juridisk og samfunnsvitenskapenes rolle i denne type forskning bør derfor framkomme bedre i endelig plan.

3) **Betydning av forskningsinfrastruktur for forskning og innovasjon på muliggjørende teknologier bør komme bedre fram**
Ansvar for forskningsinfrastruktur ligger i porteføljeplan for forskningssystemet, men siden forskningsinfrastruktur er avgjørende for forskning- og innovasjon på muliggjørende teknologier, er det viktig at denne porteføljeplanen også har et delansvar i så måte. UiO mener at porteføljen bør ha tiltak for at norske forsknings- og innovasjonsmiljøer bruker nødvendige teknologiske forskningsinfrastrukturer samt at nødvendige teknologiske forskningsinfrastrukturer er tilgjengelige. Tilsvarende er datainfrastruktur viktig for forskning- og innovasjon på muliggjørende teknologier. Bruk av muliggjørende teknologier bidrar til et vell av data, som gjør at behov for analyser og lagring av data, herunder sensitive data, er betydelig og det trengs systemer for dette.

4) **Tematisk føring på bærekraftig og demokratisk samfunnsutvikling – hvordan følges dette opp?**
UiO merker seg den tematiske føringen på bærekraft og demokratisk samfunnsutvikling, som opprinnelig er hentet fra Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning, uten at man ser av planen hvordan dette er tenkt og følges opp verken i tiltakene eller i omtalen av hva porteføljestyret skal gjøre.

5) **Ansvarlig teknologiutvikling – mer nyansert samt vektlegge nordisk samarbeid**
UiO finner beskrivelsen av ansvarlig teknologiutvikling i utkastet vel svart/hvitt, med positive og negative konsekvenser, og savner et mer nyansert bilde. Humaniora- og samfunnsvitenskapelig forskning på området vil kunne bidra med et å skaffe til veie det.
Forskning og innovasjon på muliggjørende teknologier er et høyaktuelt område, med tanke på sikkerhet i forskning og med tanke på den raske utviklingen innenfor de ulike teknologiområdene. Ikke minst KI- og kvanteteknologi vil gi effekter og konsekvenser i samfunn og på økonomi.

Det vil også være viktig at Forskningsrådet utvikler retningslinjer for ansvarlig bruk av KI, f.eks. som parallell til *Guidelines on the responsible use of generative AI in research developed by the European Research Area Forum*

Videre foreslår UiO at Forskningsrådets porteføljestyre for muliggjørende teknologiområder bør vektlegge nordisk samarbeid for teknologiutvikling. Disse teknologiene påvirkes av det politiske bildet, det er forsvarsaspekter knyttet til flere av disse, og siden Norden er en fredeligere del av verden vil det kunne være konkurransefortrinn å utføre forskning- og innovasjon i nordisk samarbeid. Dette gjelder kanskje spesielt kvanteteknologi, men også andre teknologier.

6) **Porteføljeområde med rask utviklingstakt hvor kobling til forskningsmiljøer er særlig viktig**
Porteføljeområde for muliggjørende teknologier er i stadig endring og med høy utviklingstakt. I en slik situasjon er det viktig for styret i sitt arbeid å være så oppdatert som mulig for at virkemidler og tiltak treffer forsknings- og innovasjonsmiljøenes behov best mulig. UiO vil anbefale styret å ha så tett kobling til forsknings- og innovasjonsmiljøene som mulig i sitt arbeid.

7) **Tydeliggjøre hvordan de ulike porteføljestyrene samarbeider**
Mange porteføljeplaner inkludert aktuelt porteføljeområde overlapper betydelig, og UiO vil anbefale at det i endelig porteføljeplan bedre fremgår hvordan de ulike porteføljestyrene samarbeider.

Med hilsen

Svein Stølen
rektor

Arne Benjaminsen
universitetsdirektør

Saksbehandler:
Vibeke Alm
vibeke.alm@admin.uio.no